

SKENBAR ODLING*problem i övervakningen av sedvanligt odlingsätt*

Finlands anslutning till Europeiska Unionen ändrade prisförhållandena för lantbruket så, att det inte längre skulle vara lönsamt att odla åkermark med låg avkastning. Samtidigt ändrades lantbruksstödet från prisstöd till ett arealbaserat direkt inkomststöd. För att få inkomststödet skulle det löna sig för gårdar med låg avkastning att fortsätta produktionen med minimiinsatser, dvs. bedriva s.k. skenbar odling. För att hindra detta är ett villkor för stödet att på gården bedrivs ett sedvanligt odlingsätt, till vilket hör bearbetning av marken, gödsling och växtskydd.

Vid revisionen observerades, att en majoritet av odlarna alltför eftersträvar goda skördar. Enligt de flesta lantbruksavdelningar, som handhar övervakningen av gårdarna, håller emellertid mot stöd villkoren stridande skenbar odling på att öka. Enligt övervakningsuppgifterna från år 2000 bedrev ca 4 procent av de övervakade gårdarna skenbar odling på en eller flera åkerskiften. Största delen av de övergivna skiftena fanns i mellersta och norra Finland, men i fråga om gårdens storlek och jordbrukarens ålder avvek dessa just inte från genomsnittsgårdarna. Skenbart odlade skiften har funnits också på stora gårdar.

Med stöd av revisionen kan antas, att med den nuvarande övervakningskutymen ca 0,5 - 1 procent av hela landets åkerareal är skenbart odlad. Det ogrundat betalda stödet kan uppskattas till tiotals miljoner mark per år. Hittills har i övervakningen emellertid tagits befattning endast med de gravaste fallen av försummelse. Jord- och skogsbruksministeriets tolkning av odlingsättet har möjliggjort en lindrigt skenbar odling, dvs. odlaren har inte varit tvungen att göra de sedvanliga inköpsinsatserna. Av denna anledning kan inte på basis av övervakningen av gårdarna sägas, hur vanlig skenbar odling i verkligheten är.

Att övervaka odlingsättet är i praktiken svårt och olika kontrollörer kan bedöma samma växtbestånd på olika sätt. Detta kan leda till att odlarna behandlas ojämbördigt. Revisionsverket har ansett, att den nuvarande definitionen av odlingsättet ger alltför mycket rum för tolkningar, vilket leder till att en producent som odlar åkrar med låg avkastning har möjlighet att utnyttja systemet och maximera stödinkomsterna med skenbar odling. Jord- och skogsbruksministeriet borde därför klarlägga innehållet i ett sedvanligt odlingsätt, de konkreta målsatta nivåerna för produktionen och de gjorda insatserna. Ministeriet borde även klargöra möjligheterna att minimera problemet med skenbar odling genom produktionsavtal.